

2. INSTITUCIO- NÁLNÍ POZADÍ TVORBY POLITIK

Proč jsou instituce důležité?

- Daren Acemoglu a James Robinson (2012): Why Nations Fail. Crown Business.

“Proč jsou některé země bohaté a jiné chudé, proč je rozděluje bohatství a chudoba, zdraví a nemoci, hojnost jídla a hladovění? Může za to kultura, náboženská víra, podnebí, geografické uspořádání? Nebo snad neznalost náležitých opatření a hospodářských strategií?”

→ Mohou za to instituce

Inkluzivní vs. Extraktivní instituce

Stabilita => respekt k vlastnickým právům

„Trhy ponechané svému osudu mohou ztratit svoji inkluzivitu a stále více je mohou ovládat lidé s ekonomickou a politickou mocí.“

Způsob dělaní politiky ovlivňuje její výstupy.

Co je to demokracie? (Robert A. Dahl, 1971)

- Právo volit
- Právo být zvolen
- Právo politických leaderů soutěžit o podporu a voličské hlasy
- Svobodné a spravedlivé volby
- Svoboda sdružování
- Svoboda projevu
- Alternativní zdroje informací
- Instituce pro tvorbu veřejných politik závislé na volbách či jiných projevech preferencí

Je jen jedna demokracie?

- Reprezentativní demokracie – občané rozhodují, kdo je bude reprezentovat

Podreprezentování určitých skupin a politics 'facilitating' professions

(1) Promissory representation; (2) anticipatory representation; (3) gyroscopic representation; (4) surrogate representation (Mansbridge 2003)

- Participativní demokracie – rozhodnutí s důrazem na přímou participaci občanů (referendum – otázky iniciace referenda občany, potřebné účasti pro platnost referenda, znění otázky)
- Deliberativní demokracie – snaha o konsenzus napříč všemi skupinami občanů (občanské parlamenty, slyšení, konsenzuální konference)

Jak srovnávat demokracie

- Democracy index (The Economist Intelligence Unit)

(1) Volební pluralismus; (2) Fungování vlád; (3) Politická participace; (4) Politická kultura; (5) Občanské svobody

- Democracy ranking

(1) Politika (50 %); (2) Gender (10 %); (3) Ekonomika (10 %); (4) Znalosti (10 %); (5) Zdraví (10 %); (6) Životní prostředí (10 %)

- Freedom House Index

Each country and territory is assigned two numerical ratings— from 1 to 7 — for political rights and civil liberties, with 1 representing the most free and 7 the least free. The two ratings are based on scores assigned to 25 more detailed indicators.

Současný vývoj

- Freedom House Index

Maďarsko – pokles v politických právech z 1 na 2 vinou předvolební kampaně (*slanted media coverage, the misuse of state resources, gerrymandering, and campaign spending problems*)

- Democracy Index

The Czech Republic's score fell from 8.06 to 7.94, reflecting the recent track record of short-lived governments and declining popular trust in political parties and institutions, meaning that it fell out of the “full democracy” into the “flawed democracy” category, leaving eastern Europe without a single full democracy.

Jak se liší politické systémy (Lijphart 1999, 2012)

Exekutivně stranická dimenze

- Koncentrace vládní moci
- Exekutivně-legislativní vztahy
- Stranický systém
- Volební systém
- Systém zájmových skupin

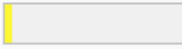

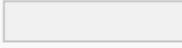
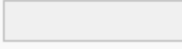
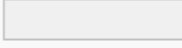
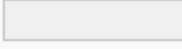
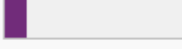
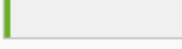
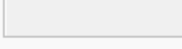
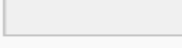
Federálně unitární dimenze

- Centralizovaná vláda
- Distribuce moci
- Rigidita ústavy
- Možnosti soudního přezkumu legislativy
- Postavení centrální banky

Westminsterský model (Velká Británie, Nový Zéland do roku 1996, Barbados)

- Koncentrace vládní moci v jednobarevných vládách
- Dominance vlády
- Systém dvou stran
- Většinový a disproporční volební systém
- Pluralismus zájmových skupin (žádná skupina nedominuje, elity soutěží o přístup k tvůrcům politických rozhodnutí)
- Centralizovaná vláda
- Koncentrace legislativní moci v jednokomorovém parlamentu
- Ústavní flexibilita
- Absence soudního přezkumu
- Závislá centrální banka

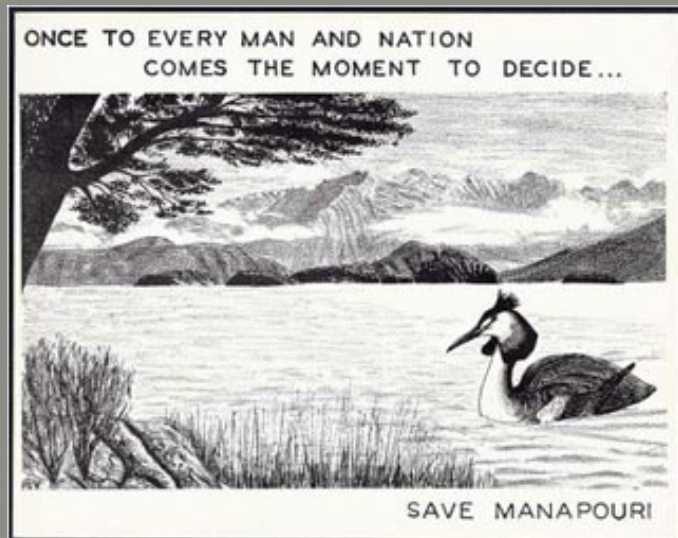
Party	Leader	MPs			Votes		
		Of total			Of total		
Conservative Party	David Cameron	330	50.8%	330 / 650	11,300,109	36.8%	
Labour Party	Ed Miliband	232	35.7%	232 / 650	9,347,324	30.5%	
Scottish National Party	Nicola Sturgeon	56	8.6%	56 / 650	1,454,436	4.7%	
Liberal Democrats	Nick Clegg	8	1.2%	8 / 650	2,415,862	7.9%	
Democratic Unionist Party	Peter Robinson	8	1.2%	8 / 650	184,260	0.6%	
Sinn Féin	Gerry Adams	4	0.6%	4 / 650	176,232	0.6%	
Plaid Cymru	Leanne Wood	3	0.5%	3 / 650	181,704	0.6%	
Social Democratic & Labour Party	Alasdair McDonnell	3	0.5%	3 / 650	99,809	0.3%	
Ulster Unionist Party	Mike Nesbitt	2	0.3%	2 / 650	114,935	0.4%	
UK Independence Party	Nigel Farage	1	0.2%	1 / 650	3,881,099	12.7%	
Green Party	Natalie Bennett	1	0.2%	1 / 650	1,157,613	3.8%	
Speaker	John Bercow	1	0.2%	1 / 650	34,617	0.1% ^[180]	
Independent	Sylvia Hermon	1	0.2%	1 / 650	17,689	0.06% ^[181]	

The United Tasmania Group (Austrálie)

- Stavba vodní elektrárny a přehrady na území Lake Pedder
- 1967 – neúspěšná petice na podporu jezera podepsalo 10.000 obyvatel Tasmánie
- Konsenzus hlavních stran na podpoře vodní energie a neúspěšný lobbying ochránců přírody
- 1972 – koalice kandidátů sympatizujících k ochraně přírody (jako strana začali fungovat od roku 1974)
- The New Ethic (Dick Jones) – sociální a politická změna
- Těsně nezískali křeslo v tasmánském parlamentu
- Rétorika nové strany upozorňovala na podobnosti mezi dominujícími stranami
- Strana skončila v roce 1977 vzhledem k malému množství finančních zdrojů a časové náročnosti

The Values Party (Nový Zéland)

- The Save Manapouri Campaign – celonárodní kampaň – podpora od socialistické Labour Party
- Příroda jako součást národního novozélandského dědictví
- 1972 – The Values Party (The Blueprint for New Zealand: An Alternative Future)
- Kosmopolitní charakter strany (30 procent členů byli lidé, co se narodili na NZ a žili mimo něj, 17 procent lidí narození mimo NZ) (Dann, 1999)
- Kritika starých hodnot socialistické Labour Party (důraz na ekonomický rozvoj, odmítání potratů, kriminalizace homosexuality)
- Popularita strany přiměla Labour Party změnit svou rétoriku
- Strana skončila vinou rozdělení na (1) část usilující o etablování politické strany a (2) část, která chtěla hlubší společenské změny a podporu společenských alternativ

Konsenzuální model (Švýcarsko, Belgie a EU)

- Koncentrace vládní moci v širokých koaličních vládách
- Rovnováha mezi legislativní a exekutivní mocí
- Systém mnoha stran
- Proporční volební systém
- Korporativismus zájmových skupin (tripartita, relativně málo relativně silných zájmových skupin a dobrá pozice střešních organizací)
- Federální a decentralizovaná vláda
- Silný dvoukomorový parlament
- Pluralismus zájmových skupin
- Ústavní rigidita (Švýcarsko – referendum o změně v ústavu jak na národní úrovni, tak na úrovni jednotlivých kantonů)
- Absence soudního přezkumu
- Nezávislost centrálních bank

Struktura politických příležitostí v konsenzuálních systémech

- “Soubor charakteristik dané instituce, která určuje relativní schopnost (vnějších) skupin ovlivnit rozhodovací proces v rámci instituce.” (Princen a Kerremans, 2008)
- Otevřenost systému
- Počet a kvalita přístupových bodů (insider vs. outsider strategie)
- Platformy institucionálního zapojení v ČR:
  - (1) Poradní orgány;
  - (2) Připomínkové řízení;

Strany zelených v národních vládách (Poguntke 2002)

- Itálie a Německo – zkušenost zelených s regionálními vládami před vstupem do celostátní politiky
- Usměrnění organizační po vstupu do celostátní politiky
- Malé strany v koaličních vládách – efekt na policy na velikosti koalice
- Itálie a Francie – Zelení jako součást předvolebních koalic
- Portfolia ve vládách – (1) životní prostředí; (2) zdraví, zemědělství, ochrana spotřebitele; (3) politika lidských práv